

* * * * *

De Tumoribus.

MOrbi conformationis sunt, quæ conjunctos sæpius habent morbos intemperiei.

Causa,

Tumorum est humor aliquis, qui colligitur, vel per lentam congestionem, vel per impetum: per lentam congestionem, quando sanguis laborat intemperie crassa humoremque crassum alicubi deponit, qui ob crassitiam non potest progredi, facit huc pororum perversio. Cum impetu fit tumor à causis externis, nempe à lapsu, dolore, &c.

Signa diagnostica.

In sensus incurruunt, in principio enim pars incipit intumescere, in augmento dolor angetur, in statu ad extremum pervenit, in decrescencia paulatim imminuuntur symptomata.

Prognosis.

Si tumor sit ex pituita, & melancholia, est chronicus, si vero ex bile & acido, plus alit periculi.

Habenda in prognosi est ratio partis affectæ, si etiam tumor circa partes non aded carnosas, vel aliquam partem nobiliorem extiterit, plus alit periculi, quàm si in ignobiliori.

Humores vel dissipantur, si symptomata & tumor decrescat, suppurationem præcessit dolor, induratio oritur ex præpostero usu repellentium,

Curatio

Consistit 1) in fluxus inhibitione, 2) in congregatorum ablatione, cum materiam intercipient: intercipientia non sunt ponenda in ipsa parte affecta sed in superiori parte, hinc ex albumine ovi, bolo armena, terr. sigillata, imponuntur cataplatmata parti vicinæ.

Repellentia ipsi parti affectæ imponuntur, iisque in principio debet uti, sed non debet fieri à parte ignobiliori ad nobiliorem, hinc usus eorum ferè expiravit. Incommoda, quæ repulsionem insequuntur, sunt: obstructio magis augetur, sunt enim frigida, styptica, iacra, unde major inflammatio, & Gangræna sequi solet; modus operandi est hic, v. gr. aqua frigida, refrigerando, h. e. quietem inducendo, humores incrassando, obstruendoque poros, hinc omnia repellentia naturæ sunt frigida, terrestria, crassa, &c.

Ad partem oppositam ignobiliorem debet fieri revulsio, idque vel secundum longitudinem, vel latitudinem, v. gr. in ophthalmia V. S. & foniculus in brachio adhibetur, quod est revulsorium.

Derivatio fit in parte vicina, ubi vesicatorium excitatur.

Ipsa pars roboranda.

Ablatio fit resolventibus, sed hæc in inflammatione non tuto adhibentur, quia humor per talia incrassatur, sicque difficilius curatur, hoc videmus in Erysipelate, quod, nisi cautè tractetur, facile abit

abit in Gangrænam, nempe si adhibeantur frigida, si autem calida adhibeantur, atque resolventia, facile curatur, quod videmus, si adhibeatur Spiritus vini.

Resolventia constant ex partibus subtilioribus, rigidioribus, camphoratis, Spliritu vini.

Suppurantia impediunt partium subtiliorum exitum, humoremque magis exagitant, ut mutetur in pus.

De Tumoribus in specie. Inflammatio.

Quæ est tumor præternaturalis, cum dolore & rubore.

Ad eam non solum requiritur extravasatio, sed etiam restagnatio, cum sanguis ingreditur vasa minutiora, atque sic ob angustiam non potest progredi, sicque restagnat, & inflammatio causatur.

Signa diagnostica sunt, rubor, dolor, calor, pulsatio, splendor.

Prognosis.

In parte nobiliori inflammatio est periculosa, in ignobiliori facile curatur.

Curatio.

Diætæ, sexque rerum non naturalium bona est habenda ratio, vinum nocet, cibi ne sint calidi, aromatici &c. potest esse cerevisia tenuis.

Humoris affluxus revellitur V.S. in parte opposita instituta, derivatio fit ad partem vicinam; Author plura habet repellentia.

NB. Repellentia semper miscenda sunt resolventibus, Author præponit duo cataplasmata, notata digna.

Suppurantia non statim in principio sunt adhibenda, sed attendendum, an

humor possit discuti, si autem dolor augeatur, Authoris cataplasmata possunt adhiberi.

Symptomatum.

Habenda ratio, quorum urgentissimum est febris, quæ hic est symptomata, curari debet non purgantibus, quia hæc ceu pestis hic sunt fugienda, danda potius blandiora diaphoretica, non tamen clysteria sunt omittenda, quæ apprimè conveniunt in quavis inflammatione, in parte ignobiliori inflammata, mitissima quidem adhiberi possunt purgantia, sed in parte nobiliori, planè exulari debent.

Secundum symptoma urgens est dolor, contra quem Author egregium proponit cataplasma.

De Erysipelate.

Quod est tumor, ortus ex bile, vel Sulphure, in sanguine contento.

Symptomata.

Sunt dolor, calor, inflammatio, febris.

Causa.

Est effervescentia particularum Sulphurearum, ppter bilem abundantem, sed ut plurimum oritur à causa externa, nempe ob frigus, sic puerperæ patiuntur Erysipelas, quando mammæ frigori diutius fuere expositæ.

Signa diagnostica.

Sunt: æstus, dolor, febris, quæ invadit cum horrore, inlequitur calor, sentitur dolor, paulò post rubedo & tumor.

Prognosis.

Erysipelas non est periculosum, nisi ab exteriori ad interiorem partem

repellatur: Si est in parte tendinosa, plus alii periculi, quam si est in parte carnosa.

Curatio.

Dietæ probè est observanda, ubi etiam ratio est habenda sex rerum non naturalium, aer frigidior per inspirationem potest admitti, sed non debet admitti externè ad partem affectam.

Purgantia sunt omittenda, V. S. ratione febris potest administrari, quâ præmissâ, sudorifera sunt adhibenda, ex *aq flor. sambuc. Rob. sambuci.* Externè oleosa & pinguis, ut & repellentia sunt vitanda.

Author commendat quædam, possunt etiam ea, quæ in inflammatione adhiberi, sed tamen omittis oleis.

Pro cura ptophylactica fl. sambuc. coquantur cum lacte, lac que horis maturinis assumatur.

Stercus ovinum convenit ppter o, Creta vulgaris pulverisata prodest, quia absorbet, ut & farina liquiritiæ.

Mysichtus habet pulverem, qui applicari potest cum charta emporetica, cœrulea: Alii præparant chartam cum cera, & ol. Rosatum, sin hæc non satisfaciant, adhibendum cataplasma ex foliis Tussilaginis supra descriptum, sub titulo, Inflammationes vulnerum.

De Oedemata.

Oedema est tumor pituitosus, qui facile oritur in hydrope, & cachecticis, differt gradu saltem & quoad fluiditatem à tumore aquoso, facile oritur in pede.

Signa.

Sunt, color albus, si tangatur cedit digito, & fovea relinquitur,

Causa.

Est humorum circulantium crassities, & restagnatio lymphæ.

Dilcutientibus, humorique motum reconciliantibus; V. S. hic non indicatur, quia non adest plethora, ve'n mius motus V. S. hic potius noxam, nempe humoris obstructionem potest inferre.

Conveniunt purgantia, ex lalappa, agarico, Sem. cartham. fol. Senn. Extr. panchym. extr. diacarthami & sudorifera. Respicendum in purgantibus ad morbum præsentem, qui, si non fert purgantia, v. gr. Phthisis, debent omitti.

Quæ in forma liquida exhibentur, fortius juvant: v. gr. *lixivium è cineribus sarment. vicis*, *lapins calidè* imponitur ∇ calc. vivæ, suffragium ex aceto, super laterem calescentem.

NB. Profunt quoque sudorifera, ex gr. decoctum lignorum, quod videti potest apud Sculterum, pag. 43.

Æ. Extr. diacarth. ʒj. v. Div.

Solv. in vino, adde.

Tart. Vitriolati. gr. xij.

Syr rosar. solut. ʒij.

aq mirab. ʒß.

Misc. pro una dosi.

Si fortius desideretur.

Æ. Gumm. gutt. corrat. gr. viij. v. xij.

Solv. in

aq cinamom. adde

lulepp. rosar. p. m.

S. Purgier. Franc. a. r. m.

De Scirrhus.

Scirrhus est tumor admodum durus, oritur ex pituita, acida, austera, ejusmodi tumores facile oriuntur sub axillis, circa collum, in mammis, circa hypochondrium sinistrum.

Internè.

Conveniunt, quæ habent vim volatilem. & viperar. volat. Tinct. ꝯnii, & *aromaticus.

Externè.

Quæ vim habent dissipandi, emolliendi, v. g. Empl. diaphurum Rulandi, quod malaxari potest cum ꝯo tartari, si tumores hi imprudenter tractentur, degenerant in Gangrænam, hinc semper videndum, utrum possint emolliiri.

Sunt, qui externis admisceant sal. volat. lini.

De Tumore aquoso.

Tumor aquosus convenit cum Oedemate.

Internè.

Conveniunt purgantia, quæ habet Author.

Externè.

Cataplasma Authoris; stercus columbinum convenit propter ꝯtrum, profunt epithemata ex ꝯtro, & le *co. & spirit. vin. ut & Willisii empl. diaphonis.

De Hydrocephalo.

Hydrocephalus est tumor aquosus capitis, curata diffinitis, si aliquoties cathartica fuerint adhibita, convenit ꝯo *ci; Tinct. ꝯnii; *Timus à Guldenslee* curavit cataplasma ex aliquo ex farinis: Potest quoque applicari fomentum in forma sicca, ex cineribus: sem. milii, sem. carvi, & sale communi, quæ intra linteum duplicatum imponuntur.

De Tumore flatulento.

Tumores flatulenti facillè oriuntur in hypogastrio, conveniunt hic omnia quæ adhiberi solent in colica, ex flatibus, Empl. carminat. *Sylvii*. Ung. carmi-

nativ. *Mynsicht*. ꝯo carminativum eisdem.

De Atheromate, Steatomate, & Meliceride.

Tumores hi propria includuntur capsula: Atheroma & Meliceris oriuntur in omnibus partibus: Steatoma in glandulis, post febrem quartanam: manibus possunt tractari.

Omnes difficillè curantur, internè conveniunt discutientia, quæ promovent sanguinis circulationis itum & reditum, pro diversitate partium, diversa tumoribus his imponuntur nomina; Externè conveniunt discutientia, sed si hæc non sufficiant, confugiendum est cauterium potentiale: Sed observandum hic, quod hoc in parte nervosa non habeat locum; vel excindantur, hic autem observandum, ne largior hæmorrhagia excitetur, primò incisio debet fieri usque ad pelliculam, ne materia excitetur, secundum longitudinem pellicula debet liberari à cute & carne, & postmodum extrahi, quod potest videri apud *Scultesum*, & *Tim. à Guldenslee*.

De Herpete.

Herpetes sunt tubercula parva, & quoniam flavescunt, accusatur bilis; Internè conveniunt sanguinem purgantia, sudorifera, ꝯniata, acidulæ. Externè, saliva hominis jejuni, addito succo citri, vel rubigine ferti; pulvis cretæ, cum lacte dulci, & addi potest Nitrum.

Curantur etiam externè lamina plumbea ꝯ illita, & superimposita, *Jacob van Meckern* suppeditat alium modum curandi, nempe per fortiorem concussionem, semel vel bis superimpositio cerato Vigonis.

Ddd 3

De

De Scrophulis seu strumis.

Oriuntur potissimum circa collum, ab obstructione, & lymphæ crassa, & ut plurimum sunt à mensibus suppressis, & partu difficili.

Externa remedia sunt duplicia, vel res solventia, vel exedentia, si sunt in parte musculosa, possunt excindi, prout *Gül. Denkle* in praxi annotavit: Notari possunt Ung. Authoris, ut & empl. ex ranis cum S° rio, sale volat. S° co; ut & aliis, proficuum quoque est O° lacertarum, cujus præparationem vide apud *Scultetum*.

Internè, convenit electuarium ex pulv. lacertar. & melle, de quo horis matutinis per 40. dies capiat æger magnitudinem nucis moschatae; vel pulv. sequens:

*R. Pulv. contrastruma, Querc. Ziiij.
Arcan. duplic. Zj.*

Misc. fiat pulv. dotis quantum capit cuspis cultri, bis de die luna decrescente sumatur.

NB. Si strumæ tendant ad suppurationem, notetur Ung. Authoris. Sunt, qui habent pro arcano, hoc: Si strumæ bis v. 3. fricentur manu hominis mortui.

De Bubone.

Hoc symptoma urgentissimum est dolor: Externè conveniunt O° vulgaris scorpionum: bubo benignus est resolvendus, malignus verò suppurandus ut & Venereus, internè convenit decoctum lignorum.

De Carbunculis.

In his, signa sunt: Dolor exquisitissimus, rubedo in locis vicinis, postmo-

dum supervenit nigredo, in locis excarnibus, ut carpo manus, regione cordis parastal tractetur, ut pars ambusta, sc. eschara est promovenda, ut decidat: eundem in finem facit empl. Authoris, crustâ separatâ, convenit Ung. fulcum *F. Wü zu*, cui semper addenda est the-riaca; *V. S.* nocet in carbunculo cum peste, sed sine peste convenit: ut & sudorifera, v. gr. *Diascord. bezoar. orient. & occident. Tr. bezoard.* frigida, ut sunt succus citri &c. in peste admove-ri debet ferrum Δ tum & antraci, & buboni, nihil enim insensius veneno pestilentiali, quàm ignis.

De Cancro.

Cancer est tumor præternaturalis, durus, cum distensione vasorum, sanguiferorum: estque vel exulceratus, vel non exulceratus: mammae faciliè eo corripuntur, propter conveasum iater uterum & mammas, hæ, cum magis aëri exponuntur in lactatione, item, propter congeriem glandularum.

Cancer occultus mitius est tangendus manifesto, manifestus, sive exulceratus non est attingendus, malum hocce curatu est difficillimum, ulceratus enim in virginibus annosis nunquam, in Juenculis verò admittit curationem. *Tim. à Gùldenkle*/ omnia habet remedia contra cancrum, epithema ex farina milii in cancro occulto optimum est remedium, sed cum tumor increfcit, contugiendum ad operationem manua-lem, nempe cancer est excindendus, sed & hæc operatio est periculosa: calidiora, & exagitantia vitentur, ne acre illud volatile exagitetur, caro bubula in cancro occulto imitti solet, quia eâ saturatur acidum vola-

volatile, hinc Hoina valde profunt, ut empl. Hininum; Author commendat quintam essentiam Arsenici, sed quis eum imitetur. Internè primò conveniunt melanogga, postea Tr. 8nii. Tulpius in cancro ulcerato utitur sequenti pulvere:

℞. Plumb. liqnes. q. v.
add. ℞ viv & ℞ vit. tantilli.

Sic omnia redigere potes in pulv. friabilem.

S. Besonderes Krebs-Pulver in die Wunden zustreuen.

De Gangræna.

Si Gangræna sit à frigore, pars affecta fricetur nive, & aq. frigida, postmodum foveatur ∇ in qua theriaca, vel mithridarum est solutum, vel imponatur fomentum Authoris.

Si ex suffocatione caloris naturalis, ab obstructione, convenit ∇ Iphagædenica, supra descripta, si ex scorbuto, internè conveniunt omnia aromatica, externè ea remedia, quæ Author habet, spir. anticorbuticum, quo pars externè foveatur. Sequens admodum est efficax.

(Sæpius in morbis chronicis ex longo decubitu sit gangræna ossis coccygis, Vide Hild. obi. 3. cent. 1.

℞. Spir. castore. ℥ij.
satis ℥ij.

Misc. imponatur externè calidè.

Pars cadaverifata separanda à sana: si sedatâ Gangræna reperiatur caries ossis, sequens adhibeatur;

℞. Spir. vin. ℥iij.
— vitriol ad acidit.

S. Mixtur, zu Aufstwaschen.

De Paronychia.

Germanicè vocatur das böse Ding; hic urgentissimum est symptoma dolor, Author habet cataplasma ex lacte, dolore sedato fiat incisio, deinde admoveatur theriaca, cum spir. vin.

De Aneurismate.

Sæpè talis tumor fit absque incisione, tuncque est instar ovi Gallinacei cum pulsu simili, qui est in corde.

Abstinendum hic ab apertione, & suppuratione, quia post hæmorrhagiam curari non potest, adstringens & repellens optimum est, hinc lamina plumbea, decoctum adstringens, & solutio vitrioli in tali casu optimo cum successu applicantur.

De Ophthalmia.

Hic hirudines applicari debent vasis temporalibus, qui locus est optimus. V. S. sub lingua convenit.

COL-